

Richtlijnen cursusdraaiboek TTC-STW

versie 15 januari 2015

Inleiding

De NVRG kent twee opleidingen: de opleiding tot systeemtherapeut (ST) en de opleiding tot systeemtherapeutisch werker (STW). Beide opleidingen starten met een Theoretisch Technische Cursus (TTC). In dit document worden de richtlijnen beschreven voor het samenstellen van een cursusdraaiboek TTC-STW. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen *algemene richtlijnen* waar elk NVRG erkend draaiboek aan moet voldoen en *inhoudelijk richtlijnen* die specifiek gelden voor een TTC-STW cursus.

Een TTC-STW cursus duurt minimaal 100 uur en wordt geleid door een door de NVRG erkende TTC-gever. In de TTC-STW ligt de nadruk op het toepassen van de theorie in de praktijk. Zie voor meer informatie over de eisen die aan de opleiding tot STW worden gesteld:

- “NVRG Opleidingsreglement 25 november 2014”

Competenties

De competenties die een STW moet beheersen om het vak van systeemtherapeutisch werker op een professionele wijze uit te kunnen oefenen vormen het uitgangspunt van de *richtlijnen cursusdraaiboek TTC-STW*. De competenties geven richting en inhoud aan het cursusdraaiboek en daarmee aan datgene wat geleerd moet worden. Voor een overzicht van alle competenties STW verwijzen we naar het document:

- “NVRG Competenties STW”

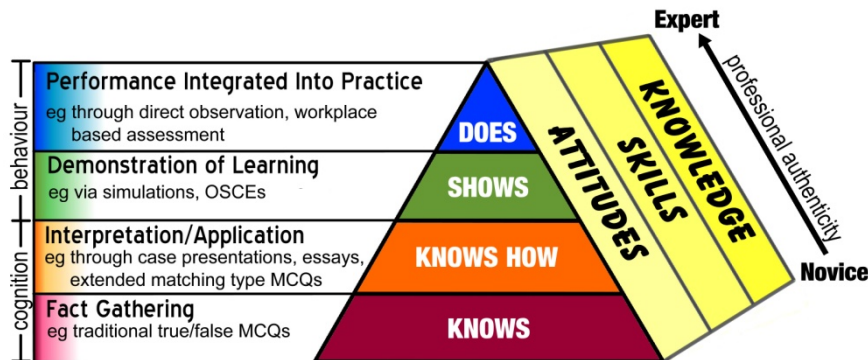
Voor de STW worden drie typen competenties onderscheiden:

- I. Systemische Metacompetenties
- II. Systemische Basiscompetenties
- III. Competenties om systeemtherapeutische technieken toe te passen

De systemische metacompetenties zijn de essentie van het systeemtheoretisch denken en handelen en te beschouwen als het einddoel van de opleiding tot systeemtherapeutisch werker. Aan het eind van de opleiding beheerst de cursist deze competenties en de cursist laat dit zien in de praktijk en in de supervisie (zie hieronder de driehoek van Miller).

MILLER'S PRISM OF CLINICAL COMPETENCE (aka Miller's Pyramid)

it is only in the "does" triangle that the doctor truly performs

Based on work by Miller GE, *The Assessment of Clinical Skills/Competence/Performance*; Acad. Med. 1990; 65(9): 63-67
Adapted by Drs. R. Mehay & R. Burns, UK (Jan 2009)

Algemene richtlijnen cursusdraaiboek

1. Een TTC wordt gegeven vanuit een systeemtheoretisch kader. In de inleiding van het cursusdraaiboek is het doel en de opbouw van de cursus beschreven. Daarbij is aangegeven wat cursisten aan het eind van de cursus bereikt moeten hebben.
2. Het draaiboek is competentie gestuurd ingericht. Per zitting/lesdag is aangegeven:
  - a. welke competenties behandeld worden in de vorm van kennis, vaardigheden en attitude;
  - b. op welke wijze de competenties worden aangeleerd: de didactische middelen, het groepsproces wel of niet benutten, literatuurbespreking, rollenspel etc.
3. Specificatie van de richtlijnen per zitting/cursusdag:
  - a. er is sprake van een overzichtelijk programma;
  - b. het doel en datgene wat cursisten aan het eind van de cursusdag bereikt moeten hebben is helder omschreven;
  - c. het is duidelijk welke competenties in de zitting behandeld worden;
  - d. de tijdens de zitting behandelde literatuur en/of overgebrachte kennis is vermeld;
  - e. de therapeutische vaardigheden en aspecten met betrekking tot de attitude die aan de orde komen zijn aangegeven;
  - f. huiswerk of opdrachten voor de bijeenkomst zijn vermeld.

4. Ten aanzien van de tijdsverdeling theorie en techniek en attitude gelden de volgende afspraken:
  - a. aan theorie en begeleide literatuurbehandeling wordt 40% van de tijd besteed;
  - b. Aan het oefenen in therapeutische vaardigheden en de attitude wordt 60% van de tijd besteed.
5. Iedere cursus kent toets- en evaluatie momenten. Er is helder omschreven wat getoetst wordt en hoe getoetst wordt. Daarnaast is beschreven hoe de resultaten van de toetsen en evaluaties in de cursus worden gebruikt.
6. Aantal deelnemers:
  - a. maximaal 14 cursisten als de cursus gegeven door één TTC-gever;
  - b. maximaal 18 cursisten als de cursus gegeven wordt door bij twee of meer docenten.

Inhoudelijke richtlijnen cursusdraaiboek TTC-STW

De metacompetenties vormen de paraplu waaronder wordt opgeleid en waarlangs het draaiboek moet worden ingericht. Het cursusdraaiboek is opgebouwd uit vier inhoudelijke blokken:

BLOK 1: Kern systeemtherapie, context en positionering;

BLOK 2: De verschillende perspectieven van waaruit je naar systemen kunt kijken en de systeem therapeutische technieken kunt toepassen;

BLOK 3: Het proces in de hulpverleningsgesprekken;

BLOK 4: Toepassing naar specifieke werkgebieden van de STW.

Hieronder volgt een beschrijving van de inhoud van elk blok waarbij verwezen wordt naar de systemische basiscompetenties (BC) die behandeld moeten worden en de systemische technieken (TC) die in dat blok worden toegepast.

BLOK 1: Kern systeemtherapie, context en positionering

BC A1:

De STW ziet individuen in het kader van hun onderlinge relaties en interacties en als functionerend in diverse contexten.

1. Ontwikkeling van de systeemtherapie in de context van de geschiedenis: hierin wordt een overzicht gegeven van de perspectieven en wat deze nu betekenen voor de systeemtherapie in de dagelijkse praktijk.

2. Brede contexten: Thema's als maatschappelijke ontwikkelingen, gender, cultuur, ras, etniciteit, klasse, religie, seksualiteit, spiritualiteit zijn een vast onderdeel van de cursus.
3. Systemisch denken en handelen: basisbegrippen

BLOK 2: De verschillende perspectieven van waaruit je naar systemen kunt kijken en de systeem therapeutische technieken kunt toepassen

BC A2

De STW is op de hoogte van systemische theorieën over verandering.

De STW kent de volgende perspectieven over systemische verandering:

1. gezinsontwikkelingsperspectief,
2. communicatief perspectief,
3. structureel perspectief,
4. oplossingsgericht perspectief;

TC 1 t/m TC 6

De STW kan binnen een hulpverleningstraject verschillende systeem therapeutische technieken inzetten.

Deze technieken worden vervolgens ingebed in blok 3.

BLOK 3: Het proces in de hulpverleningsgesprekken

BC B1 t/m BC B6

Kennis van de principes die ten grondslag liggen aan een hulpverleningstraject.

1. Waar komen cliënten mee? Waar maken ze zich zorgen over? Wat is de hulpvraag?
2. Hoe kunnen we de hulpvraag verbreden: contextualiseren van de hulpvraag naar:
  - directe gezinsrelaties
  - familierelaties
  - grootfamilie
  - het sociaal netwerk
  - school / werk
  - buurt, sociaal maatschappelijke omgeving
  - economische situatie
  - cultuur

In die verbreding van de hulpvraag wordt gekeken naar zorgen en naar mogelijkheden: informatie verzamelen voor systemische diagnostiek.

3. Hoe is de professionele context waarin de vraag gesteld wordt? O.a. hulpverlenerscontext, verwijzende instantie, organisatie.
4. Welke hypothesen en welke veranderhypothesen zijn mogelijk op grond van bovenstaande? Welke perspectieven leiden tot welke hypothesen en veranderhypothesen?
5. Hoe geeft dit een ingang voor systeem-gesprekken? Hoe kan de STW zich positioneren in deze gesprekken?
6. De innerlijke dialoog van de STW en de valkuilen/mogelijkheden die hiermee samenhangen.
7. Hoe ga je om met impasses in de gesprekken (vanuit verschillende perspectieven)?
8. Hoe kunnen de gesprekken afgesloten worden? Hoe positioneert de STW zich in het afrondingsgesprek?

BLOK 4: Toepassing naar specifieke werkgebieden van de STW

In dit blok wordt capita selecta aandacht besteed aan specifieke vragen van de cursist vanuit de verschillende werkgebieden (zijn nu nog niet te voorzien). Elke cursist brengt casuïstiek uit de eigen werksituatie in.